

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1490/2021
29.06.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина, Катарине Манојловић Андрић, Гордане Џакула и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Срђан Алексић, адвокат из ..., против тужених А.Д. „Железнице Србије“ Београд и А.Д. за железнички превоз путника „Србија воз“ Београд, чији је пуномоћник Борис Богдановић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2929/20 од 15.01.2021. године, у седници одржаној 29.06.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2929/20 од 15.01.2021. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2929/20 од 15.01.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П1 510/18 од 26.05.2020. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 510/18 од 26.05.2020. године, првим ставом изреке, одбијен је основни тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се обавезу тужени да тужиоцу солидарно исплате на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од јануара 2015. године до августа 2015. године у износима појединачно наведеним у овом ставу изреке са припадајућом законском затезном каматом, као неоснован. Другим ставом изреке усвојен је основни тужбени захтев тужиоца да се обавезу тужени АД за железнички превоз путника „Србија воз“ да тужиоцу исплати на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од септембра 2015. године до јануара 2018. године у појединачно опредељеним месечним износима у том ставу изреке са законском затезном каматом од доспелости до коначне исплате, као неоснован. Трећим ставом изреке, одбијен је основни тужбени захтев тужиоца да се обавезу тужени да тужиоцу солидарно исплате на име накнаде трошкова за регрес за годишњи одмор за период јануар 2015. године до августа 2015. године у појединачно опредељеним месечним износима као у том ставу изреке са припадајућом законском затезном каматом од доспелости до исплате као неоснован. Четвртим ставом изреке, одбијен је основни тужбени захтев тужиоца да се обавезу тужени АД за железнички превоз путника „Србија воз“ да тужиоцу исплати на име накнаде трошкова за регрес за годишњи одмор за период од септембра 2015. године до

јануара 2018. године појединачно опредељене месечне износе у том ставу изреке са припадајућом законском затезном каматом од доспелости до коначне исплате, као неоснован. Петим ставом изреке, одбијен је алтернативни тужбени захтев тужиоца да се обавезу тужени да тужиоцу солидарно исплате на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од јануара 2015. године до августа 2015. године у појединачно опредељеним месечним износима као у том ставу изреке са припадајућом законском затезном каматом од доспелости до исплате као неоснован. Шестим ставом изреке, одбијен је алтернативни тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени АД за железнички превоз путника „Србија воз“ да тужиоцу исплати на име накнаде трошкова за исхрану у току рада за период од септембра 2015. године до јануара 2018. године у појединачно опредељеним месечним износима као у том ставу изреке са припадајућом законском затезном каматом од доспелости до исплате, као неоснован. Седмим ставом изреке, одбијен је алтернативни тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да тужиоцу солидарно исплати на име трошкова за регрес за годишњи одмор за период од јануара 2015. године до августа 2015. године у појединачно опредељеним месечним износима као у том ставу изреке са припадајућом законском затезном каматом од доспелости до исплате као неоснован, као неоснован. Осмим ставом изреке, одбијен је алтернативни тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да тужиоцу исплати на име накнаде трошкова за регрес за годишњи одмор за период од септембра 2015. године до децембра 2017. године у појединачно опредељеним месечним износима као у том ставу изреке са припадајућом законском затезном каматом од доспелости до исплате као неоснован, као неоснован. Деветим ставом изреке, обавезан је тужилац да туженом АД за железнички превоз путника „Србија воз“ исплати на име трошкова парничног поступка износ од 16.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2929/20 од 15.01.2021. године, првим ставом изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и првостепена пресуда потврђена. Другим ставом изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова по жалби, као неоснован.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права, с тим што је предложио да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. ЗПП.

Тужени А.Д. за железнички превоз путника „Србија воз“ Београд је поднео одговор на ревизију. Трошкове за састав одговора није тражио.

Чланом 404. став 1. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11...18/20), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). Ставом 2. истог члана прописано је да о дозвољености и основаности ревизије из става 1. овог члана одлучује Врховни касациони суду у већу од пет судија.

Правноснажном пресудом одлучено је о захтеву тужиоца за исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора. Имајући у виду различиту праксу Апелационог суда у Београду о овом правном питању у односу на остале апелационе судове, као и у односу на правно схватање Врховног касационог суда изражео у предметима са идентичним правним и чињеничним стањем, када је у питању захтев за накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, то следи да у овом случају постоји потреба одлучивања о посебној ревизији, ради уједначавања судске праксе, са којих разлога су испуњени услови из члана 404. ЗПП и на основу чега је одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11...18/20) и утврдио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код туженог А.Д. „Железнице Србије“ Београд од 1986. године, на радном месту ..., а потом као Након статусних промена, тужилац је са туженим АД за железнички превоз путника „Србија воз“ закључио Анекс број 6 Уговора о раду од 01.09.2015. године, као послодавцем следбеником, а за послове ...у Секцији Београд – Наведеним анексом уговора о раду утврђено је да запослени има право на зараду и да се састоји од зараде за обављени рад и време проведено на раду, зараде по основу доприноса запосленог пословном успеху послодавца и других примања по основу радног односа, у складу са Колективним уговором за Железнице Србије АД. Одредбом члана 57. став 1. и 2. Колективног уговора Железнице Србије АД („Службени гласник Железнице Србије АД“ број 4 од 24.03.2015. године) прописано је да се вредност једног радног часа за обрачун и исплату зараде утврђује са Законом и другим актима. Вредност једног радног часа за обрачун и исплату зараде може се утврђивати квартално и месечно, а у вредности једног радног часа из става један овог члана укључена је месечна вредност за исхрану у току рада и вредност 1/12 регреса за коришћење годишњег одмора, сведена на један радни час. У вредности једног радног часа за обрачун и исплату зараде садржна је и накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, да је опредељење учесника у закључењу да се право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регрес обрачунава и исплаћује као део основне зараде и да се не исказује посебно, те да се обрачуном односно исплатом основне зараде у складу са овим колективним уговором сматра да је послодавац испунио обавезу према запосленом, односно обрачунао и исплатио накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. Вештачењем од стране вештака економско-финансијске струке обрачуната је висина накнаде трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, у две варијанте, применом Општег колективног уговора који је важио од септембра 1995. године у првој варијанти, и применом Колективног уговора послодавца („Службени гласник РС“ број 37/95...7/00).

Тужилац тужбом тражи да му тужени исплате накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора за период од јануара 2015. године до јануара 2018. године.

Нижестепени судови су одбили тужбени захтев тужиоца као неоснован имајући у виду да Закон о раду, као општи пропис, предвиђа право запосленог на накнаду наведених трошкова, али да утврђивање услова, висине и начина исплате препушта

аутономном регулисању путем закључења колективног уговора, те да је тужилац у складу са одредбом члана 57. став 1. и 2. Колективног уговора („Службени гласник Железнице Србије АД“ број 4 од 24.03.2015. године) накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес остварио кроз вредност обрачунатих и исплаћених часова рада, због чега не може посебно остварити право на накнаду ових трошкова јер у конкретном случају нема одговарајућег општег акта који би био инструмент за другачију реализацију тражених накнада. Овакво правно схватање заузео је и Уставни суд у својој одлуци Уж 2779/09 од 08.09.2011. године, донетој по уставној жалби другог лица у сличној чињеничној и правној ситуацији. Осим тога, судови су имали у виду да висина регреса и накнаде за исхрану у току рада није вредносно исказана и да се зато не може утврдити у ком проценту учествује у вредности једног радног часа али је нашао да наведено без утицаја на другачију одлуку имајући у виду да је ствар опредељења послодавца да ли ће прописати да се право на накнаду за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора обрачунава и исплаћује као посебна накнада или ће право на ове накнаде а које по основу рада припадају сваком запосленом бити исказани као саставни део вредности једног радног часа, имајући у виду да суд није овлашћен да оцењује сагласност Колективног уговора са Уставом и Законом.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом указује да је побијана одлука донета уз погрешну примену материјалног права.

Чланом 104. ставом 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17), прописано је да запослени има право на одговарајућу зараду, која се утврђује у складу са законом, општим актом и уговором о раду. Чланом 118. ставом 1. тачком 5. и 6. истог закона, прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, и то: за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора. Чланом 121. ставом 1. истог закона прописано је да је послодавац дужан да запосленом приликом сваке исплате зараде и накнаде зараде достави обрачун.

У спорном периоду био је на снази Колективни уговор туженог од 30.11.2002. године („Службени гласник РС“ 84/02, 108/04, 112/08, 45/09, 70/10 и 46/11) са Анексом Колективног уговора од 26.07.2006. године („Службени гласник РС“ 4/06). Пре извршених статусних промена код тужене „Железнице Србије“ АД усвојен је Колективни уговор („Службени гласник Железнице Србије“ број 4/15), којим је чланом 144. било прописано да ступа на снагу од дана објављивања у „Службеном гласнику Железнице Србије“, а да његове одредбе које се односе на обрачун и исплату зарада, накнаде зарада и других примања запослених да се примењују почев од 01.02.2015. године.

Анексом Колективног уговора туженог („Службени гласник РС“, бр. 4/06) чланом 2. промењен је члан 57. Колективног уговора и уговорено да запослени има право на зараду која се састоји од зараде за обављани рад и време проведено на раду, примања за исхрану у току рада и примања за регрес за коришћење годишњег одмора. Чланом 5. ставом 6. истог анекса промењен је члан 61. и уговорено да је у вредност једног радног часа из става 1. и 2. овог члана укључена месечна вредност за исхрану у току рада и вредност 1/12 накнаде регреса за коришћење годишњег одмора сведена на један радни час.

Чланом 57. ставом 1. Колективног уговора за ЈП „Железнице Србије“ АД („Службени гласник Железнице Србије“, бр. 4/15), чије се одредбе које се односе на обрачун и исплату зарада, накнаде зарада и других примања запослених примењују почев од 01.02.2015. године, прописано је да је у вредност једног радног часа укључена месечна вредност за исхрану у току рада и вредност 1/12 регреса за коришћење годишњег одмора сведена на један радни час.

Законом о раду запосленима је дато право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, а послодавцима је остављена могућност да својим општим актом или уговором утврде висину тих накнада и да их прикажу у обрачунској листи запослених. Анексом Колективног уговора из 2006. године и Колективним уговором из 2015. године регулисано је право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора кроз вредност једног радног часа, међутим, не може се утврдити који износ представља накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, с обзиром да ове накнаде нису одређене у номиналном износу, нити су у номиналном износу исказане у обрачунским листама за исплату зараде тужиоцу, због чега се не може прихватити закључак нижестепених судова да је тужиоцу накнада трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора исплаћена кроз вредност једног радног часа. Осим тога, висина накнаде трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, мора бити одређена у истом номиналном износу за све запослене, без обзира на њихову стручну спрему, радно место и коефицијент за обрачун и исплату зараде, па уколико би се прихватио закључак нижестепених судова да је вредност ових трошкова урачуната у вредност једног радног часа, без одређивања висине накнаде у номиналном износу, тада висина накнаде трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора не би била иста за све запослене, већ би била у директној сразмери са коефицијентом радног места, што не би било правилно. Сходно наведеном могло би се закључити да је тужени у погледу исплате тражених накнада, законске одредбе примењивао на штету тужиоца.

С обзиром на то да је Законом о раду запосленима дато право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, а послодавцима је остављена могућност да својим општим актом или уговором утврде висину тих накнада и како Анексом Колективног уговора из 2006. године и Колективним уговором из 2015. године није утврђена висина спорних накнада, то тужилац, супротно закључку нижестепених судова, може потраживати накнаду према параметрима из раније колективног уговора правног претходника туженог, којим је утврђена висина спорних накнада.

Како због погрешне примене материјалног права нижестепени судови нису ценили правилност обрачуна и висину тражених накнада трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, то је чињенично стање остало непотпуно утврђено, због чега је Врховни касациони суд на основу члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у изреци.

У поновном поступку првостепени суд ће утврдити чињенично стање имајући у виду примедбе из овог решења, а потом донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима поступка, с обзиром да иста зависи од одлуке о главној ствари.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић